

Psal. 6.

Eccles. 2.

Pœnitenti
suave vinum
est mordax
acetum.

D. Cyprian.

19.

Perfessa
gratiarum
actio legem
divinam ad-
implere.

Gen. 11.

Gen. 11.

Gen. 18.

Genes. 12.

D. Cyrill.

mentum. Hinc David dicebat: *Lavabo per singulas noctes lectum meum*: Psalm. 6. n. 7. Et cur potius le&alum tam abundantia lachrymarum copia rigat, cum ipse inservierat ad delicias ad lachrymas provocabat. Ait Ecclesiastes cap. 2. n. 3. *Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam*: & tamen statim vers. 4. subdit: *Plantavi mihi vineas*: Nunquid tam breviter Salomon inconstans est sibi; si sibi proponit abstinere à vino, ad quid plantat vineas? in quo multum laborant interpretes. Hæc loquitur S. Iohannes magna pœnitentia compunctus, inde à vino, in quo est luxuria vult abstinere, plantat vineas; non ut ferant generosum vinum ad delicias: sed acre, & durum acetum ad compunctionem, & mortificationem. Ad hoc tendit D. Cyprianus serm. de Cœna Domini, constituens differentiam inter vinum Eucharisticum, ac vinum delictiarum, & ait: *Qui de sacro calice bibit amplius sicut, & ad Deum vivum erigens desiderium, inde omnis sapor delectationum carnalium, fit ei quasi rancidum, radensque palatum acuta mordacitatis aciem*. Pœnitentia hominem in alium transfert, & quod erat ad delicias, est ei ad pœnam, dolorem, ac mortificationem, ut vinum non sit ei saporiferum, & suave; sed asperum, & acre acetum.

Secundò, ait illi *Iesus: Surge, tolle grabatum tuum, & ambula*: surrexit & sustulit grabatum suum, & ambulabat. Multa hic notanda veniunt: cum Christus Dominus ei dixisset: *Surge, tolle grabatum tuum*: nil respondit, sed prompta obedientia omnia exequitur; & quamvis onus esset grande, tamen cum suum esset, inde leve fit, ut dixi tom. 4. ad illa verba: *Tollat crucem suam*: & cum tantum sanitatis beneficium accepisset, nullum verbum gratulatorium dixit Christo, nec pro tanto beneficio accepto gratias egit, sed mandatum sibi injunctum exequitur & sustulit grabatum suum & ambulabat: Magnum obsequium Deo præstamus, & illa est ei gratissima gratiarum actio, dum mandatis eius obedimus, ac illius præcepta implemus. Magna & præclara beneficia, & valde summa, ac magnifica Deus contulit Abrahamo, ipsum liberavit de igne Chaldæorum Gen. 11. n. 3. demagnaque injuria in Ægypto apud Pharaonem Genes. 12. n. 16. eique promittit filium exoptatissimum Genes. 18. n. 10. & quod summum, & maximum omnium est, ei promittit semel & iterum Æternum Verbum Incarnatum ex semine suo. Gen. 12. n. 3. & Gen. 22. n. 18. Et tamen pro tot ac tantis beneficiis non invenies, quod Abrahamus aliquod gratitudinis signum erga Deum persolvisset, nam arietem in monte post filium, obtulit ante promissiones: Cur ergo tantus vir Abrahamus in omni virtute perfectissimus suæ gratitudinis non dat signa? nec enim verisimile est, quod præclarissimus Abrahamus hoc præteriret. Perbellè Noster D. Cyrillus Alexandr. lib. de Regina ait: *Continuus Dei famulatus, pervenis erat gratiarum actio*: Ipsa tota vita Abraham cum perpetua observatione Dei mandatorum, erat perfectissima gratiarum actio, quâ nulla est præstantior, quàm legem Dei adimplere, & in nullo ab ea recedere.

Quod maxime confirmatur in nostro parallelismo, qui nullum verbum gratulatorium Christo dixit, nisi tantum exequi mandatum promptè sibi impositum, tollere grabatum, cum ipse esset gratissimus: nam cum reprehensus est à Judæis, quod die Sabbathi sarcinam portaret, ipse in sui defensionem, ac exultationem dixit: *Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum tuum, & ambula*. Tanquam si diceret nullo modo possum aliter agere, quàm mihi mandatum est ab eo, qui mihi magnum sanitatis beneficium contulit, ut notat D. Augustinus, tract. 17. in Joan. & ait: *Calumniantibus auctorem sanitatis obiciebat: qui, inquit, fecit me sanum, ille mihi dixit: Tolle grabatum tuum, & ambula. Non acciperem iussionem, à quo acciperem sanitatem*: Sic auctor suo benefactori agnoscebat ut apud se staturat, quod nullo modo mandatum illius præterire poterat, non acciperem iussionem, à quo acciperem sanitatem. Si tantum beneficium in me impendit, quomodo illius voluntati, ac mandato resistam? Vide supra Math. 8. q. 4. n. 21. 22. 23.

Tertid, ex Christi mandato tulit homo grabatum suum in humeris cum omnibus, quæ ad ipsum spectabant; le&alum, eulcitram, lineam, cum lineis, ac omnibus, quæ ad ipsum spectabant; ita ut nihil omiseret, quæ ad Dei mandatum, ac obsequium pertinent, omnia persolvenda, & ne minimum quid prætereundum; sed exactissimè usque ad ultimum punctum persolvenda. Bis Magdalena in Christi obsequium effudit pretiosum unguentum, semel in domo Pharisæ; Luc. 7. n. 38. *Lachrymis cepit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & unguento ungebat*. Iterum Matth. 26. n. 7. de illa habetur: *Accessit ad Iesum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi, & effudit super caput ipsius recumbens*. Tunc statim addit Iesus n. 13. *Amen dico vobis ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium in toto mundo dicetur, quod hæc fecit in memoriam eius*: In domo Pharisæi dum sancta mulier ungit pedes Iesu, non dicitur facinus prædicandum in toto mundo, ut modò in Bethania apud Mattheum. Et cur modò potius tam illustre factum dicitur celebrandum in toto mundo, cum utrobique unguentum pretiosum offerrebat in Christi obsequium; Cur ergo etiam in utroque loco non est æqualis commendatio? In primo eventu offerrebat alabastrum, & ex eo sumpto unguento ungebat pedes Iesu: non tamen declaratur an aliquid unguenti remaneret in vase: At in secundò totum unguentum plene est effusum: *Habens alabastrum unguenti pretiosi, effudit super caput ipsius recumbens*: Ac proinde quidquid erat in vase totum est effusum, & nec parva gutta remansit: ac inde hoc facinus magna sui commendatione, ac prædicatione in toto Universo celebratur, in quo totum nec aliquo minutissimo reservato, in Dei obsequium expenditur: Quod observat Origenes homil. 33. & ait: *De muliere secundum Lucam non est dictum; Amen dico vobis ubicumque prædicatum fuerit Evangelium hoc in toto mundo, dicetur, quod hæc fecit in memoriam eius*: De

10.

Beneficiis
obligatus,
mandatis
obedit.

D. August.

21.

Luc. 7.

Matth. 26.

In his qua
ad Dei obse-
quium per-
tinent, totum
est impen-
dendum.

Origen.

De muliere autem secundum Mattheum, hoc scriptum est: *Iustum enim erat, non de illa, qua unxerat pedes, sed de hac, qua unguentum effudit super caput eius dicit; Ubicumque prædicatum fuerit Evangelium hoc in toto mundo dicetur, quod hæc fecit in memoriam eius*: Ma-

ximè insignis huius facti est commendatio cum unguentum totum effusum fuerit, ut nihil illius in vase remaneret. In his quæ ad Dei famulatum spectant totum est impendendum, ac persolvendum, & ne minimum quid est prætereundum.

CAPUT VI

Post hæc abiit Iesus trans mare Galilææ, quod est Tyberiadis; & sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa quæ faciebat super his, qui infirmabantur. 3. Subit ergo in montem Iesus, & ibi sedebat cum discipulis suis. 4. Erat autem proximum Pascha, dies festus Judæorum. 5. Cum sublevisset ergo oculos Iesus, & vidisset quia multitudo maxima venit ad eum, dicit ad Philippum: Unde ememus panes, ut manducent hi? 6. Hoc autem dicebat tentans eum; ipse enim sciebat quid esset facturus. 7. Respondit ei Philippus: Ducentorum denariorum panes non sufficient eis, ut unusquisque modicum quid accipiat. 8. Dicit ei unus ex discipulis eius, Andræ frater Simonis Petri: 9. est puer unus hæc qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces: sed hæc quid sunt inter tantos? 10. Dixit ergo Iesus: facite omnes discumbere. Erat autem scœnum multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque millia. 11. accepit ergo Iesus panes; & cum gratias egisset, distribuit discumbentibus: similiter & ex piscibus quantum volebant. 12. Ut autem impleti sunt, dixit discipulis suis: colligite quæ superaverunt fragmenta, ne pereant. 13. Collegerunt ergo, & impleverunt duodecim cophinos fragmentorum, ex quinque panibus hordeaceis & duobus piscibus quæ superfuerunt his qui manducaverunt. 14. Illi ergo homines cum vidissent quod Iesus fecerat signum, dicebant: quia hic est verè propheta, qui venturus est in mundum. 15. Iesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum, & facerent eum regem, fugit iterum in montem ipse solus. 16. Ut autem serò factum est, descenderunt discipuli eius ad mare. 17. Et cum ascendisset navim venerunt trans mare in Capharnaum; & tenebræ jam factæ erant, & non venerat ad eos Iesus. 18. Mare autem, vento magno flante, exurgebat. 19. Cum remigassent ergo quasi stadia viginti quinque, aut triginta, vident Iesum ambulantem supra mare, & proximum navi fieri, & timuerunt. 20. Ille autem dicit eis: Ego sum, nolite timere. 21. Voluerunt ergo accipere eum in navim; & statim navis fuit ad terram in quam ibant. 22. Altera die turba quæ stabat trans mare, vidit quia navicula alia non erat ibi nisi una, & quia non introisset eum discipulis suis Iesus in navim, sed soli discipuli eus abiissent. 23. Aliæ verò supervenerunt naves à Tyberiadis juxta locum ubi manducaverunt gratias agentes Domino. 24. Cum ergo vidisset turba, quia Iesus non esset ibi, neque discipuli eius, ascenderunt in naviculas, & venerunt Capharnaum quærentes Iesum. 25. Et cum invenissent eum trans mare, dixerunt ei: Rabbi, quando huc venisti? 26. Respondit eis Iesus, & dixit: Amen amen dico vobis: quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis. 27. Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem filius hominis dabit vobis. Hunc enim Pater signavit Deus. 28. Dixerunt ergo ad eum: quid faciemus ut operemur opera Dei? 29. Respondit Iesus, & dixit eis: hoc est opus Dei ut credatis in eum quem misit ille. 30. Dixerunt ergo ei: quod ergo tu facis signum ut videamus, & credamus tibi? quid operaris? 31. Patres nostri manducaverunt manna in deserto sicut scriptum est: *Panẽ de cœlo dedit eis manducare*. 32. Dixit ergo eis Iesus: Amen, amen dico vobis: non Moyses dedit vobis panem de cœlo, sed Pater meus dat vobis panem de cœlo veram. 33. Panis enim Dei est qui de cœlo descendit, & dat vitam mundo. 34. Dixerunt ergo ad eum: Domine semper da nobis panem hunc. 35. Dixit autem eis Iesus: ego sum panis vitæ: qui venit ad me, non esuriet: & qui credit in me, non sitiet unquam. 36. Sed dixi vobis, quia & vidistis me, & non creditis. 37. Omne quod dat mihi Pater ad me veniet, & eum qui

venit ad me, non eijciam foras: 38. quia descendi de caelo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me, 39. Hæc est enim voluntas eius qui misit me Patris: ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in novissimo die. 40. Hæc est autem voluntas Patris mei, qui misit me: ut omnis, qui videt filium, & credit in eum, habeat vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die. 41. Murmurabant ergo Judæi de illo, quia dixisset: ego sum panis vivus, qui de caelo descendi. 42. Et dicebant: Nonne hic est Jesus filius Joseph, cujus nos novimus patrem, & matrem? quomodo ergo dicit hic: Quia de caelo descendi? 43. Respondit ergo Jesus, & dixit eis: Nolite murmurare invicem: 44. nemo potest venire ad me nisi Pater, qui misit me, traxerit eum, & ego resuscitabo eum in novissimo die. 45. Est scriptum in prophetis, & erunt omnes docibiles Dei. Omnis qui audit à Patre, & didicit, venit ad me. 46. Non quia patrem vidit quisquam, nisi is qui est à Deo, hic vidit Patrem. 47. Amen, amen dico vobis qui credit in me, habet vitam æternam. 48. Ego sum panis vitæ. 49. Patres vestri manducaverunt Manna in deserto, & mortui sunt. 50. Hic est panis de caelo descendens: ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur. 51. Ego sum panis vivus, qui de caelo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane: vivet in æternum: & panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. 52. Litigabant ergo Judæi ad invicem, dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? 53. Dixit ergo eis Jesus: Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis ejus sanguinem: non habebitis vitam in vobis. 54. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die. 55. Caro enim mea verè est cibus & sanguis meus verè est potus. 56. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in manet, & ego in illo. 57. Sicut misit me vivens Pater & ego vivo propter patrem: & qui manducat me, & ipse vivet propter me. 58. Hic est panis qui de caelo descendit. Nō sicut manducaverunt patres vestri manna, & mortui sunt. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. 59. Hæc dixit in Synagoga, docens in Capharnaum. 60. Multi ergo audientes ex discipulis ejus dixerunt: Durus est hic sermo, & quis potest eum audire? 61. Sciens autem Jesus apud semetipsum quia murmurarent de hoc discipuli ejus, dixit eis: hoc vos scandalizat? 62. Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius? 63. Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam. Verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. 64. Sed sunt quidam ex vobis, qui non credunt. Sciebat enim ab initio Jesus qui essent non credentes, & quis traditurus esset eum. 65. Et dicebat: Propterea, dixi vobis, quia nemo potest venire ad me nisi fuerit ei datum à Patre meo. 66. Ex hoc multi discipulorum ejus abierunt retro, & jam non cum illo ambulabant. 67. Dixit ergo Jesus ad duodecim: Nunquid et vos vultis abire? 68. Respondit ergo ei Simon Petrus: domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. 69. Et nos credimus, & cognovimus, quia tu es Christus filius Dei. 70. Respondit ei Jesus, Nonne ego vos duodecim elegi: & ex vobis unus diabolus est? 71. Dicebat autem Judas Simonis, Iscariotem: hic enim erat traditurus eum, cum esset unus ex duodecim.

Secundo, Vers. 17. Grandi tempestate urgente ambulat Jesus super mare; quod expedit tom. 3. cap. 34. & vide de hac re supra Matth. 14.

ARGUMENTUM cum Remissionibus

Primo, Vers. 1. Christus D. quinque panibus, & duobus piscibus quinque millia hominum pascit; quod explanavi tom. 3. in Evangelia, cap. 33. De quo hic etiam aliquid dicam.

Tertio, Vers. 26. Agit Christus de cibo spirituali animæ, & inde grandem ac gravem sermonem instituit de Sacra Eucharistia: De quo latè dixi tom. 3. in Evangel. cap. 35. & hic etiam dicam.

Saturantur

Saturantur quinque millia.

QUÆSTIO I.

Quare Christus Dominus omnia sciens consilium inivit cum Philippo, & non cum Iuda, vel alio ex Apostolis?

1. SCRIBIT Noster Evangelista in præsentia, quod abut Jesus trans mare Galilee, quod est Tyberiadis: De hoc præclaro Evangelio, ac magno miraculo latè tractavi tom. 3. c. 93. per q. 27. & ex ibi d. etis pro ampliori doctrina, nunc inquirō.

2. Primò: dicit ad Philippum: Unde ememus panes ut manducent hi? Consiliū à ministro exigit bonus princeps, verè sapiens; cum ipse tamen optime sciret. Quid esset facturus: sic monet Salomon Proverbior. 19. n. 10. Audi consilium, & suscipe disciplinam: ad cujus rei instructionem magnum documentum nobis præbet ipse omnipotens Deus apud Isaïam, magno collecto Seraphinorum senatu cap. 6. n. 8. disquirat: Quis ibi nobis? pro nostra causa, ac negotio agendo, quod consultandi forma est, teste D. Hieronymo; quod autem Deus consultat, ait ibi Lyranus: Non ex ignorantia, sed ad injungendum negotium convenientius: Deus omnia sciens optime noverat quid agendum; ut discant homines magna magno consilio disponere, ac ordinare, inde tanquam consilium inivit Deus. Hinc Salomon sapientissimè à Deo instructus 3. Reg. 4. num. 30. & tamen senes magnos sibi consiliarios voluit adungere: exprimit Text. 3. Reg. 1. n. 6. Ubi Roboamus: Init consilium cum senioribus: qui assidebant coram Salomone patre suo cum adhuc viveret: quibus senatoribus Præfectum Azariam docet Pineda lib. 3. de Salom. c. 13. ex text. 3. Reg. c. 4. n. 5. Ubi dicitur: Erat Azarias super eos, qui assidebant regi.

3. Secundo: Dicit ad Philippum: Cur potius Philippum, quam alium ex Apostolis in consilium vocat Christus? Multa de hac re dixi citato cap. 33. quæ. 8. 9. & 10. quæ non sunt repetenda, cur non Judam, quia ut ibi dixi ex Joanne. 1. n. 16. Fur erat, & latro: & inde pecuniæ cupidus maxime ineptus consiliarius; nam ut ait Liv. Decad. 5. Privata res semper efficit, efficiuntque publicis consiliis: & Cæsar. in Catilin. Hand facile animus verum providet: ubi pecuniæ officium: Volens Apostolus ostendere excellentiam suæ doctrinæ, recta, ac sancta consilia, & documenta, quæ dabat de salute, sic scribit ad Thessalonicenses 1. cap. 2. n. 5. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, neque in occasione avaritiæ, Deus testis est: Ut Apostolus suis dictis magnam auctoritatem conciliet utrumque à sua doctrina excludit, nam qui occasione avaritiæ quærit, adulando, placentia dicit, ut suum lucrum facile valeat comparare qui opes tradit, adulati necit, ad quod maxime moyetur

4. D. Hieron. Lyran. Deus consilium inivit ut nos instruat.

5. 3. Reg. 4. 3. Reg. 12. Pineda. 3. Reg. 4.

6. Joann. 11. Livius. Cæsar. Thess. 1.

7. Consiliarius, auri cupidus ineptus.

auri affectus; ubi enim ille regnat nulla potest esse sancta, & vera doctrina, nec sanum, ac bonum consilium, Valde mirabile quod homines horrendam, ac terribilem bestiam adorarent, habetur Apocalyp. 13. num. 1. Apparet Apoc. 13. bestia habens capita septem, & cornua decem, & super cornua ejus decem diademata, & quæ corpore referebat pardum, pedibus ursum, ore leonem, ad tale horribile spectaculum quid fecerunt homines? adoraverunt bestiam, dicentes quis similis bestia? ibid. n. 4. unde homines in talem cogitationem devenire potuerunt, ut tremendam ac formidolosam bestiam adorarent, à cujus aspectu maxime videbatur fugiendum? non mireris! habebat diademata decem, quæ ut multis placer, erant aurea, & ubi aurum resplenduit commune, inter homines consultum fuit bestiam honore sacro venerari, totusque illius formidolosus horror auri colore temperatus in elegantem pulchritudinem versus est: Rup. lib. 8. in Apocalyp. ait: Qui Mammona jam dudum servus fueram, quid miraris, quod bestiam adoraverunt habentem divitias, & valentem dare aurum, & argentum.

Aurum adorant homines.

Rupert

QUÆSTIO II

Quare Christus Dominus tam sollicitè interrogat, Unde ememus?

CHRISTUS Dominus omnia sciens, valde sedulè à suis interrogans quærit: Unde ememus? quod multis tractavi citato cap. 33. Nunc vero inquirō Cur Dominus noscens turbarum famem ac panis paucitatem apud suos existentem, voluit secum in deserta loca tantam multitudinem extrahere cum bene agnosceret eorum blasphemiam conditionem, nam patres eorum famelicentes in deserto contra Dominum dixerunt Psalm 77. num. 19. Nunquid poterit Deus parare mensam in deserto? quoniam percussit petram & fluxerunt aquæ... nunquid panem poterit dare? Quam blasphemiam ex fame in deserto, ut dominus tolleret radices eos in desertum traxit, ostendens de ipsa sterilitate posse producere magnam abundantiam copiam, cum ibi adsit Jesus omnium Dominus D. Basilii Seleuc orat. 33. & ait Aderat qui terra latera ad fructificandum excitat: Dissolvit antiquam Indorum criminationem, & insatiabilem voracitatem. Non enim amplius dicere valuerunt, Nunquid & panem poterit dare in deserto? ecce enim præ panis copia coangustatur eremus. Ipsum desertum sterile solium, & ipsammet retum penuriam ditare volens, eos Dominus adducit in desertum, ut antiquam suorum patrum calumniam confundat, & comprimat, dum eos Dominus tanta abundantia pascit, ut ipsum desertum esset angustum, & limitatum ad tantam panis copiam capiendam: ecce enim præ panis copia coangustatur eremus: ibi enim maxime relucet Divina omnipotentia dum ex ipsa rerum penuria, ac sterilitate facit abundantiam Cumque elevasset Moyses manum, percussit virga bis silicem, egressa sunt aquæ largissima Num. 20.

Psal. 77.

D. Basil. Sel.

Divina omnipotentia ex penuria facit abundantiam

Num. 20.

Exod. 17.

Apulei.

5. Psal. 77.

D. Basil. Sel.

Filii parentum mores ebibunt.

6.

Cant. 4.

Cantic. 4. Prælati Ecclesiastici suis præbeant subsidia in spiritualibus ac temporalibus.

Gillibert.

7. Itai; 60.

R. x. in secularibus, non spiritualibus, incommittat Gillibert.

num. 11. non percussit petram aliquam, ut Exod. 17 num. 6. sed sicem: quæ est petra durissima valde sicca sine ullo humore inepta ad quam, & valde prompta ad generandum ignem, ut ibi notant Abulensis, & alij, ut ita ibi maxime reluceret divina virtus, dum ex ipsamer sterilitate aquarum illarum fluenta prorumpunt.

Secundò: Solus Christus Dominus agit de pascendis his hominibus, ipse duxerat eos in desertum, & erant filij eorum, qui antiquitus obmurmuraverunt contra Deum dicentes: Nunquid potest Deus parare mensam in deserto? ne antiquam suorum majorum blasphemiam repetant, ideo de eis pascendis dominus providet. Iterum redeat citatus Basilius, Non autem amplius dicere valuerunt, nunquid & panem poterit dare in deserto: Filij enim à suis parentibus mores ebibunt, ac trahunt. Vide supra Matth. 23. quæst. 5. n. 55. 56. 57. & Luc. 13. quæst. 6. num. 44. & Joan. 2. quæst. 2. n. 7. & 8.

Tertiò: Christus suis auditoribus, ac affectis sublimem & altam doctrinam dabat, nunc verò maxime sollicitum se ostendit, ac præbet pro eis pascendis, ac alimentandis. Unde ememus panes? ut normam det pastoribus, ut Ecclesiarum prælati, quod non solum debent spiritualia, sed etiam temporalia subsidia suis subditis providere, suisque pauperibus subditis cibos parent ad alimoniam. Maxime Christus dominus laudat in sua dilecta sponsa: Quam pulchra sunt mamma tua soror mea sponsa pulchriora sunt ubera tua vino: Cantic. 4. num. 10. Non unum pectus, sed duo: mamma ubera: laudat dominus in sua sponsa, cum in ipsa unum tantum oculum commendat: Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum: Cantic. 4. num. 6. Oculus unus, ubera duo: Quid his significatur? Oculus unus, qui spectat ad regimen, ac gubernationem, ut suos habeat in unitate, charitate, ac conformitate, ac ubera duo habeat Ecclesiasticus prælati ad suos nutriendum, ac alimentandum tam in spiritualibus, quam temporalibus, ut ita lacte doctrinæ, lacte que subsidij eos pascat, ac reficiat. Gillibertus Abas serm. 3. in Cantica ait: His ubibus geminis erga subditos abundare debet, qui doctoris, & patris in Ecclesia locum occupat, his nutiri mammis à dextris, & à sinistris, ut quæ ei commissa sunt, poterit à lacte, & satietur ab uberibus consolationis eius. Harum alteram repua sinistram, alteram dexteram; sinistram in temporalibus subsidiis, dexteram in spirituali consolatione.

Obiicit tamen: Ad populum Israeliticum loquens Isaias Propheta 60. num. 16. Mamma regum lactaberis: Ecce superioribus unam tantum mamillam attribuit Propheta, & non duas: ergo una tantum est necessaria; Aliud est loqui de Regibus, aliud loqui de prælati Ecclesiastici, Rex unam tantum mamillam habet, ad suos subditos in temporalibus fovendos: mamma regum lactaberis: non enim debet se intrromittere in spiritualibus, quia hoc ad prælatos Ecclesiasticos spectat qui in spiritualibus, ac temporalibus debent providere; sic pergit citatus Gillibertus: Mamma, inquit Isaias, non mamillis ed quod regum est temporalibus præcipue bonis Ecclesiam fovere; hæc enim

sinistra ejus est, in qua sunt divitia, & gloria. Sicut ad principes Ecclesiasticos pertinet, in utroque foro suos fovere; sic & ad res secularias; & extra messem non debent mittere manum.

Quartò: in tanta rerum necessitate, qua tanta multitudo gentium premebatur, nullus est qui cogitet de remedio, nec aliquis ex Apostolis, nec aliquis ex tanta multitudine, sed solus Jesus Unde ememus panes? Ipse meus Jesus, ut ait Paulus 2. Corinth. 8. num. 9. Propter nos egenus factus est: Inde multas incommoditates pertulit in corpore; exinde maxime alligitur ad miserandum super his, qui talia patientur; ut ait ipse Apostolus Hebræor. 4. n. 15. Non enim habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris tentatum per omnia: inde ad hos maxime afficitur, ut eis provideat, non solum temporali, sed etiam cælesti pabulo. Ait Isaias. 55. num. 1. Omnes sitientes venite ad aquas: & qui non habent argentum, properate, emite, & comedite. Cum Universalis omnium Dominus omnes invitet, tamen specialiter, ac insigniter eos, qui non habent argentum. Quare ij præ cæteris vocantur quando in hoc convivio erant omnes cæli divitiæ acquirendæ; Unde tantus affectus in eos, qui non habent argentum; Christus pro nobis egenus factus est, argentum non habens, merito ergo ad ejus convivium, ac consortium hi vocantur præ cæteris, qui in abnegatione argenti ei conformantur, ac similes fiunt D. Ambros. lib. 3. de Spiritu sancto. c. 8. ait: Manducare sine argento, ut cum acquirit, qui non habet argentum. Qui pauper & sine argento est, maxime Christo proportionatur singulariter ad eum afficitur, ut illius particeps fiat.

Maxime allicitur Christus ad necessitatibus laborantes Isaias 55.

Hebr. 4.

Maxime allicitur Christus ad necessitatibus laborantes Isaias 55.

D. Ambros.

QUÆSTIO III.

Quare Christus Dominus ad satiendam tantam hominum multitudinem, gratias agens, panes in manibus accipit?

Al noster text. Accipit Iesus panes, & cum gratias egisset distribuit discumbentibus. De quo multa dixi citato c. 3. q. 17. 18. 19. & ut ibi notavi Expositione 9. Cum dicitur Accipit panes, & distribuit; idem similiter intelligitur de piscibus præparatis, & apti ad manducandum; nam sub pane, tanquam principali alimento cætera obsonia intelliguntur; ut ex illis verbis dicitur Adamo Gen. 3. n. 16. In sudore vultus tui vesceris pane tuo: id est: Omne, quod terra parturit. Colligit D. Greg. Nyssen. D. Nyssen. Orat. Domini 4. dicens: In sudore vultus tui vesceris pane. Vides Verbis sermonis primam obsonii consuetudinem? sufficit tibi, ad hunc usum usque mente occupare.

Ait Evangelista: cum gratias egisset, panes distribuit: ad tantum miraculum præmittens orationem. Pro qua re profundè audiendus est Tertullian. in Apologetic. c. 36. & ait: Non prius discumbitur, quam oratio ad Deum prægustetur.

9. Text. Sub pane cætera alimentata intelliguntur.

Gen. 3.

D. Nyssen.

10.

Oratio antro mensam cibos parat.

10. Ionæ 2.

Oratio quid quæ exquirat, jam habet.

Theopyl.

11. Valde præclara est conformitas cum divina voluntate.

12.

Non ex veritate, sed ex Deo ingens abundantia. Cantic. 4.

Cantic. 5.

stetur, Edatur quantum esurientes capiant, bibitur quantum pudicus est utilis: Non enim prius proponenda, ac describenda est mensa, quam oratio ad Deum prægustetur: Nam cum ipsa oratione jam suaviter cibis delibatur, antequam apponatur, Oratio esurientibus elimoniam præstat, & expectas epulas palato reddit suaves, ac utiles. Hinc Christus D. non prius describitur: ad miraculum operandum, quam oratio ad Deum prægustetur; Ut esurientes pascatur; nam oratio ab ipsa divina benignitate quidquid vult, extorquet. Dicitur Ionæ 2. n. 2. Erat Ionas in ventre piscis tribus diebus, & tribus noctibus. & oravit Ionas ad Dominum Deum suum, de utero piscis, & dixit: Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me: Fuit propheta in utero belluæ tribus diebus, per quod tempus, quo cibis ei provifus est; ab ipsa nempe oratione, quæ eum alimentavit: Edatur, quantum esurientes capiant. Illud tamen maxime ponderandum, quod ait: Oravit Ionas ad Dominum Deum suum de utero piscis, & dixit: Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me: Ille orabat ad Dominum pro exitu ab illo periculo; & tamen cum adhuc esset intra ventrem belluæ, & actualiter in ipsomet periculo. Unde no. it, ac deprehendit, quod oratio sua erat exaudita, ac si à tanto discrimine jam evassisset; Ex eo quod oravit firmâ si se, quâ interpositâ felicem rei eventum jam credidit obtentum, & maxime cum jam per tres dies in utero belluæ servabatur incolomis, quod totum effectum esse suæ orationis bene agnoverat Theophylactus: Per hoc quod in utero servatus est, incipit credere, quod vitam deum sit recepturus. Ac si unum beneficium ab oratione perveniens multa secum adducat.

Ad quæstionem: Accipit panes, & distribuit discumbentibus quantum volebant: Alij Codices habent: Quantum volebat: Per quod ostenditur, ut citat. o. capt. 3. Exposit. 9. notavi, summa eorum obedientia erga Christum, summaque conformitas voluntatum eorum cum Christi voluntate; ita ut isti Adsceta nihil aliud volebant, quâ nisi quod Christus volebat. De quo vide supra Matth. 8. q. 1. n. & cap. 20. q. 2. n. 7. & Luc. 2. 3. n. 6.

Accipit Iesus panes: quæ verba præclare ponderat D. Basilius Seleuc. Orat. 3. & ait: O quas tunc res videre fuit, panes pariebant panes, & meise alimentum extemporario differebant: panes ab quo rustico sudore parvi, non de spiciis erumpabant, sed de Domini manu efflorebant. Unde tam ampla panum leges extorta fuit nullus, ager cultus, nulla hominum industria valuit tantam panis abundantiam exhibere; sed una Dei manus tantam multiplicationem dedit: Sed de Domini manu efflorebant. Ubi una Dei manus ad st, nihil aliud exigitur ut amplissimè omnium rerum leges exurgant. Dicebat illa Dei dilectrix, Cantic. 4. n. 16. Surge Aquilo, & Veni Austro; perfla horum meum, & fluent aromata illius: Et statim immedietè cap. 5. n. 1. ait: Veniat dilectus meus in horum suum, & comedat fructum pomorum suorum: Modò tanto affectu Austum exoptabat, ut ejus placidissimo flatu hortus fecundaretur, in magnos flores & fructus germinaret; at modò jam Austum non requirit,

sed tanquam illius oblata, solum de suo dilecto est sollicita: Veniat dilectus meus in horum suum: Gillibertus serm. 1. in Cantica: Veniat, inquit, dilectus meus in horum suum: Ad me quid Austum invitat? Ipse veniat, & sufficit mihi. Ipse Austro est meus, Ipse aroma est meum. Qui pauca & limitata quærit, Austum & ventos desideret: At qui superabundantem exuberantiam affectat, solum Deum exquiret, qui pro omnibus aliis est abundans, & ingentes ac uberes proventus elargitur.

Tertiò: Iterum veniat citatus D. Basilius Seleucus: Cum accepisset ergo Iesus panes, dedit discipulis suis. O quas tunc res videre fuit 3 panes pariebant panes: & c. Accipit Iesus panes in manibus, quos unus puer secum affererat, in copiosam, aut magnam legem dedit discipulis, ut distribuere Per turbas, in quantum volebant: Ecce ex paucis panibus Iesus datis, ingentes panis scaturigines dimanant. Ecce sublimis, & alta conditio magni principis! Si pauca accipit, multiplicato fove notè magna impendit, ac largitur. Sub specie trium Angelorum venit Deus ad Abraham, & us domum intrat, oblato prandio, ex ejus madato componit Sata tria Sata farina, & ipse Abrahamus ad armentum ecurrit, & inde telit vitulum tenerimum, quem coxit, & apponit ad mensam: Cumque comedissent, dixerunt ad eum, Ubi est Sara uxor tua? : Revertens veniam ad te tempore isto, vita comite: & habebit filium Sara uxor tua: Genes. 18. n. 9. Valde notandum: Intrat Deus tugurium Abraham, atque ibi per tempus considerabile, dum, nempe vitulus de armento tollitur, ac componitur ad mensam, sicut & panes ex farina, & nullum benevolentia verbum legitur habitum cum Abrahamo: At verò, cum comedissent, vitam, & filium exoptatissimum promittunt, quod nihil ei gratius poterat esse. Cur non antea cum per tantum tempus morantur in domo, sed modo cum comedissent? Ut inde Abrahamus cognosceret majestatem, & excellentiam sui h spiritis, quod ex paucis acciperat, magnas & amplas gratiarum largitates effunderet; pauca recipit, & largissima impendit. Eleganter D. Chrysologus. serm. 69. ait: Cum ad Abraham velut hospes advenit, invitatus ita dignatione succedit, oblata non respuit. Hinc est, quod emortua mox semis membra reviviscunt, steriles vetule jam viscera suscituntur extincta, & natura in vivo cadavere jam sepulta, proitura suum resurgit arborem, & generat plurimos transito jam tempore: Ex quo Deus ab Abrahamo cibum sumpsit, nullus valet numerare quot, & quanta beneficia in ipsum sint collata; ex parvo dono magna gratiarum flumina exundant in ipsum.

Circa oblata Deo facienda mandavit Deus Moyli Numer. 19. n. 2. Ista est religio victimæ, quam constituit Dominus. Præcipit filiis Israel, ut addu aut ad te vaccam rufam atatis integram: Quæ verba sic legit D. Cyrillus cap. 4. in Oream. Loquere filiis Israel, accipiant ad se vaccam rufam: Quomodo hæc cohærent? Quomodo si lex præcipit, ut hostiam Sacerdoti adducant ad offerendum, quomodo dicitur, quod ipse offerens accipiat? Citatus D. Cyrillus: Oblatum enim Deo, & paratum in sacrificium ad emundationem, dicebatur accipi: & postquam

Gillibert.

13.

G. d. 122

Magnus Princeps ex accipit multa largitur.

D. Chrysol.

14.

Num. 19.

D. Cyril.

Quod Deo das adauit recipis.